

Іващенко М.В.

*к.е.н., доц., доцент кафедри менеджменту та
соціально – гуманітарних дисциплін
Харківський навчально – науковий інститут
ДВНЗ «Університет банківської справи*

РОЛЬ ДЕРЖАВИ У РОЗВИТКУ ЗОВНІШНІХ ПЕРЕВАГ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

З початком нового тисячоліття цифрові, електронні, передові технології та інновації здійснюють ключовий вплив на розвиток економіки. З їх допомогою збільшується потужність та результативність виробничих та бізнес-процесів. Звичайні й традиційні методи та підходи діяльності взаємозалежно змінюються, трансформуються по мірі впровадження нових технологій у відповідні сфери життєдіяльності людини та суспільства.

Цифрова економіка (англ. Digital economy) — економіка, що базується на цифрових комп'ютерних технологіях. Цифрову економіку також іноді називають інтернет-економікою, новою економікою, або веб-економікою. Все частіше «цифрова економіка» переплітається з традиційною економікою, роблячи чітке розмежування складнішим [1].

Очевидно, що розвиток цифрової економіки обумовлюється розвитком відповідних ринків, які напрямую пов'язані з цифровими, мобільними та комунікативними технологіями. До них відносяться: електронна комерція (e-commerce); соціальні інтернет-сервіси (соціальні мережі, стрімінг, онлайн-ігри); онлайн-банкінг (наприклад, Приват24); освіта (освітня платформа Prometheus); медицина (e-health); адміністративні послуги (онлайн-послуги на <http://poslugy.gov.ua>).

Ми можемо відчувати вплив цифрових технологій на різних рівнях: як на глобальному, так і на локальному. По-перше, цифрові технології, як сукупність нових галузей економіки, представляють собою частину світової економіки, яка розвивається семимильними кроками. Це очевидно, оскільки виникла велика кількість нових ринків мобільного зв'язку, інтернет-послуг, гральної індустрії та інше. По-друге, здійснення господарської діяльності з використанням цифрових технологій трансформує устояні механізми оподаткування таких суб'єктів. Це, у свою чергу, стимулює переосмислення і пошук іншого підходу до оцінки такої діяльності з боку державних органів.

Як і у будь-якій трансформації, запровадження цифрової економіки пов'язане з деякими ризиками та питаннями, які необхідно вирішити. Необхідно з одного боку запровадити новий підхід до звичних суспільних

відносин, а з іншого – знизити економічні ризики та загрози для суспільства. Головним ризиком та нагальним питанням стає можливе підвищення рівня безробіття серед населення. Відповідно до аналітики Всесвітнього економічного форуму в Давосі, кожна наступна промислова революція насправді призводила до зникнення звичних робочих місць. Однак цікавий той факт, що вже через 1-5 років виникала потреба у нових професіях та робочих місцях, ринок ставив перед суспільством нові умови і це зумовлювало своєрідну трансформацію та модернізацію. Можна простежити, що кожна промислова революція віднаходила нові види економічної діяльності, моделі, підходи – і все це, у свою чергу, докорінно змінювало ринок праці.

Враховуючи звіт McKinsey & Co, до 2030 року безробітними у світі може стати від 15% до 30% світової робочої сили (приблизно від 400 до 800 млн осіб) [2]. На безробіття буде впливати розвиток штучного інтелекту та автоматизація різних виробничих процесів. Велика кількість операцій, які на сьогоднішній день виконують звичайні працівники, мають величезний потенціал до автоматизації. Дані McKinsey & Co вказують, що майже 60% усіх існуючих у світі професій мають приблизно 30% діяльності, яку можна автоматизувати за допомогою технологій. За іншими оцінками, близько 50% поточних робочих місць у світі теоретично можна автоматизувати (за даними European Commission). Це свідчить про те, що в окремих виробничих процесах людська праця буде не потрібна.

Враховуючи вищенаведене, виникає питання: який потенціал з точки зору автоматизації мають окремі професії? Відповідно до аналізу Visual Capitalist, до 2030 року в Сполучених Штатах Америки серед існуючих робочих місць буде цифровізовано та трансформовано:

- у сфері торгівлі – до 50%;
- у сфері транспорту та логістики – до 57%;
- у сфері агропромислового сектора та сільському господарстві – до 60%;
- у сфері виробництва – до 60%;
- у сфері громадського харчування та проживання – понад 70%.

Що стосується нашої країни, то варто зауважити, що ситуація на ринку праці найближчі 10 років буде не такою драматичною, яку прогнозують розвинутим країнам. Найближчими роками рух у напрямку цифровізації та автоматизації можуть дати можливість розв'язати проблему дефіциту трудових ресурсів. За даними Українського інституту майбутнього в останні 4 роки за межі України виїхало або регулярно виїждить близько 5 – 6 млн українців. Майже усі галузі економіки нашої країни сьогодні мають дефіцит кваліфікованих кадрів.

Разом з тим є ряд сегментів економіки, у яких працівники внаслідок цифровізації можуть втратити своє робоче місце вже у 2020-2021 роках і

де питання працевлаштування постане для декількох сотень тисяч працездатного населення.

Для розв'язання проблеми працевлаштування наразі можна запропонувати ряд опцій. Не втрачає актуальності стимулювання самозайнятості населення через, наприклад, розробку програм навчання громадян базовим знанням з підприємництва та бізнесу, реалізацію надання кредитів під невеликий відсоток. Окрім цього, варто формувати традиції, аналогічні світовим про «навчання безперервно все життя». Це надає можливість суспільству отримувати нові навички та професії незалежно від ситуації на ринку праці, а також швидко задовольняти виникаючий попит роботодавців. З іншого боку, цифровізація призведе не тільки до зменшення кількості існуючих професій і використання праці людини в цілому, але й до створення нових галузей, секторів, професій в економіці. А це в свою чергу сформує нову платформу для розвитку навичок та талантів людей. Відповідно до звіту McKinsey's Paris office, поява Інтернету у Франції з кінця XX століття і до 2018 року знищила близько 500 тисяч робочих місць, але у той самий час завдяки цьому було створено 1,2 млн нових. Не складно підрахувати, що знищене 1 робоче місце дорівнювало 2,4 нового.

До 2030 року нові технології нададуть можливості досліджувати, наприклад, дно світових океанів або стародавні піраміди при цьому залишаючись в межах своєї кімнати. У такому випадку вчителі як експерти будуть необхідні для створення індивідуальних навчальних програм з урахуванням усіх потреб учнів.

Отже, розвиток цифрової економіки та цифровізація в Україні на перших етапах буде супроводжуватися різними негативними процесами, які будуть пов'язані з втратою роботи громадянами. Але з часом завдяки цифровізації будуть створені нові напрямки, які вже через кілька років будуть сприяти попиту в нових напрямках та професіях. І такий попит буде більшим за попередній.

Список використаних джерел

1. Work on Digital Labour Platforms in Ukraine: Issues and Policy Perspectives. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/--travail/documents/publication/wcms_635370.pdf

2. McKinsey Global Institute. Jobs lost, jobs gained: What the future of work will mean for jobs, skills, and wages (Втрачені та створені робочі місця: перетворення робочих місць в часи автоматизації). 2017. November. URL: <https://www.mckinsey.com/global-themes/future-of-organizations-and-work/what-the-future-of-work-will-mean-for-jobs-skills-and-wages>